

33. DRŽAVNO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE 2026.
8. RAZRED
PROVJERA GEOGRAFSKIH VJEŠTINA

Zaporka

--	--	--	--	--

Broj postignutih bodova ____ / 30

Potpis članova Državnoga povjerenstva:

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak: _____

Za rješavanje zadataka predviđeno je najviše 120 minuta.

Na crte za odgovore odgovori se upisuju kemijskom olovkom s plavom tintom koja se ne briše. Za ostale zadatke naveden je pribor kojim se upisuju odgovori. Ako se upotrebljava obična olovka ili kemijska crvene ili koje druge boje tinte (osim plave), učenik će se diskvalificirati.

Odgovori trebaju biti usklađeni s normom hrvatskoga standardnog jezika.

Odgovori učenika trebaju biti čitljivo napisani pisanim slovima (osim u zadacima u kojima je odgovor jedno slovo). Učenicima se dopušta pisanje po marginama ispitnoga materijala ili praznim stranicama bez oduzimanja bodova i/ili diskvalifikacije.

Za vrijeme rješavanja provjere geografskih vještina ne smije se koristiti ničim osim navedenim priborom za pisanje i priborom za izradu: **grafitna olovka, kemijska olovka, kutomjer, ravnilo i/ili trokut, šiljilo, gumica za brisanje, tri drvene bojice** (crvena, zelena, plava) **i kalkulator**. Na svaku stranicu zadataka za provjeru geografskih vještina upišite zaporku. Prije rješavanja zadataka provjerite broj stranica. Zadaci za provjeru geografskih vještina sa slijepom kartom Afrike (Prilog 2), milimetarskim papirom (Prilog 3) i listom za računanje (Prilog 4) imaju deset stranica.

Dopušteno je jedno ispravljanje svakoga odgovora (svake čestice zadatka) tako da se pogrešan odgovor stavi u zagradu i precrta jednom crtom, a iznad, ispod ili desno od precrtanoga odgovora upiše točan odgovor i uz točan odgovor skraćeni potpis (paraf) ili inicijali imena i prezimena. Netočno se riješeni zadaci, odgovori napisani u zagradama, odgovori koji nisu ispravljani prema uputi za rješavanje te bilo koje kombinacije točnoga i netočnoga odgovora ne vrednuju.

Provjera geografskih vještina za 8. razred temelji se na analizi zadanoga prostora s obzirom na prirodno-geografska i društveno-gospodarska obilježja, primjenjujući kartografske i orijentacijske vještine te na obradi podataka demografskih i gospodarskih posebnosti država i regija primjenjujući statističke i grafičke vještine (linijski i/ili stupčasti i/ili kružni dijagram). Pri izradi dijagrama/tematskih karata vodite se načelima geografskih grafičkih metoda.

Prilog 1

Polusušna zona Afrike tvori prijelaznu zonu između suhe Sahare na sjeveru i vlažnih savana na jugu. Proteže se oko 5900 km od Atlantskoga oceana na zapadu do Crvenoga mora na istoku. Formira pojas širine od nekoliko stotina do tisuću kilometara. Procijenjena površina te zone iznosi između 3 i 3,5 milijuna km². Ta zona nije strogo definirana politička regija, nego prijelazni pojas između Sahare i savane. Popis država može se malo razlikovati ovisno o instituciji ili kontekstu. Tako prema jednom od izvora UNISS-a obuhvaća dijelove sljedećih država: Burkina Faso, Čad, Eritreja, Kamerun, Mali, Mauritanija, Niger, Nigerija, Senegal, Sudan. To područje obilježava klima s visokim temperaturama i nepravilnim i nepredvidivim padalinama, što poljoprivredu čini mnogo težom, a egzistenciju lokalnih zajednica ovisnima o usjevima i stoci. Ekološka zona pomaknula se s 50 na 200 kilometara prema jugu u posljednja tri desetljeća, što je rezultiralo gubitkom bioraznolikosti i obradivoga zemljišta.

Nepovoljni uvjeti okoliša imaju velik utjecaj na svakodnevni život stanovnika, ali politički čimbenici, uključujući slabe državne institucije, oružane sukobe i natjecanje za utjecaj između globalnih sila, igraju sve važniju ulogu u destabilizaciji regije. Države koje se najčešće prepoznaju kao središnje za to područje čine skupinu država G5 čiji je logotip prikazan na slici 4. Otprilike 64,5 % stanovništva mlađe je od 25 godina, što ovu regiju čini demografski jednom od najmlađih na svijetu. Ova dobna struktura stvara potencijal za gospodarski razvoj, pod uvjetom da postoje odgovarajuća ulaganja u obrazovanje, strukovno osposobljavanje i stvaranje radnih mjesta. Sa sigurnosnoga stajališta Mali, Burkina Faso, Niger, Sudan i Čad države su koje su posebno ranjive. Nasilje terorističkih skupina i plaćenika te utjecaj vojnih režima najvažniji su za stabilnost za to polusušno područje.

Slabost državnih institucija i siromaštvo dodatno pogoršavaju sigurnosnu situaciju. Kao odgovor na političke i sigurnosne krize, u nekoliko država došlo je do vojnih udara. Vojne vlasti u Maliju, Nigeru i Burkini Faso 2024. godine osnovala su AES, vojno-politički savez usmjeren na zajedničku obranu i suprotstavljanje vanjskim pritiscima. Suprotno tome, većina zapadnoafričkih država okupljena je u okviru ECOWAS-a (Ekonomska zajednica zapadnoafričkih država), organizacije koja promiče demokraciju, političku stabilnost i gospodarsku suradnju kako bi se podigao životni standard i potaknuo gospodarski razvoj. Do 2024. godine članice ECOWAS-a bile su države: Benin, Burkina Faso, Zelenortski Otoci, Bjelokosna Obala, Gambija, Gana, Gvineja, Gvineja Bisau, Liberija, Mali, Niger, Nigerija, Sjeverna Leone, Senegal i Togo. U regiji je sve izraženiji i utjecaj velikih sila, primjerice Rusije i Kine. Taj utjecaj uključuje vojnu pomoć, obuku i logistiku, često u zamjenu za politički utjecaj i pristup prirodnim resursima. Zbog sukoba interesa između regionalnih organizacija, vojnih režima i stranih sila, ovo područje ostaje jedno od ključnih geopolitičkih žarišta suvremene Afrike.

Prilagođeno prema: <https://www.ifad.org/en/west-and-central-africa>, <https://proleksis.lzmk.hr/44649>, <https://www.researchgate.net/publication/393428361>, <https://www.ecowas.int>, <https://www.aes-africa.com>

--	--	--	--	--

1. S pomoću priložene geografske karte i priloženih fotografija riješite sljedeće zadatke.

Sl. 1.

Polusušna zona Afrike tvori prijelaznu zonu između suhe Sahare na sjeveru i vlažnih savana na jugu. Širenje pustinjskog okoliša u sušna ili polusušna područja uzrokovano je promjenama klime, ljudskim utjecajem ili i jednim i drugim. Nepovoljni uvjeti okoliša imaju velik utjecaj na svakodnevni život stanovnika, a politički čimbenici, uključujući slabe državne institucije, oružane sukobe i natjecanje za utjecaj između globalnih sila, igraju sve važniju ulogu u destabilizaciji regije.

Sl. 2.

Sl. 3.

Sl. 4.

1		a) Koje je ime polusušne zone opisane u priloženome tekstu i prikazane na priloženoj geografskoj karti? _____
1		b) Koji je naziv procesa s kojim se suočava prostor opisan u priloženome tekstu i prikazan na fotografiji označenoj brojem 2? _____
1		c) Koji je naziv projekta vidljivog na slici označenoj brojem 3, a pokrenutoga 2007. pod vodstvom Afričke unije s ciljem borbe protiv sprječavanja procesa prikazanoga na slici označenoj brojem 2, siromaštva, degradacije tla i sl.? _____
2		d) Koje su države bile članice saveza, regionalnog okvira suradnje uspostavljenog 2014. radi rješavanja sigurnosnih izazova i razvojnih politika u Zapadnoj Africi, čiji je logotip prikazan na fotografiji označenoj brojem 4?

2. S pomoću podataka o površini, stanovništvu i pokazateljima o veličini i razvijenosti gospodarstava izdvojenih država Afrike navedenih u priloženoj tablici riješite sljedeće zadatke.

Država	Kopnena površina (km ²)	Procijenjena površina polusušne zone	Broj stanovnika		Gustoća naseljenosti 2025. (stan./ km ²)	BDP* 2025.	BDP po stan. 2025.	Smrtnost dojenčadi na 1000 živorođenih 2025.	TFR**
			2005.	2025.					
Burkina Faso	273 600	240 000	13 932 123	24 074 580	88	26,87	1115	52,7	3,9
Čad	1 259 200	500 000	10 328 092	21 003 705	17	21,59	1139	61,7	5,8
Eritreja	101 000	20 000	2 661 215	3 607 003	36	2,28	656	24,0	3,6
Kamerun	472 710	120 000	17 074 594	29 879 337	63	60,58	2027	43,6	4,1
Mali	1 220 190	550 000	13 538 647	25 198 821	21	25,59	1014	57,9	5,3
Mauritanija	1 030 700	300 000	2 939 059	5 315 065		11,95	2582	27,5	4,5
Niger	1 266 700	600 000	13 756 192	27 917 831	22	22,97	789	61,0	5,6
Nigerija	910 770	150 000	145 017 253	237 527 782	261	285	1200	66,9	4,2
Senegal	192 530	60 000	11 235 472	18 931 966		36,84	1921	21,4	3,7
Sudan	1 765 048	500 000	31 262 444	51 662 147	29	35,9	712	36,0	4,1

* u milijardama američkih dolara

** ukupna stopa fertiliteta (živorođena djeca po ženi)

Prilagođeno prema: <https://www.worldometers.info/hr/>

2

a) Koje je ime afričke države koja je od država navedenih u priloženoj tablici imala najmanji apsolutni porast broja stanovnika 2025. u odnosu na 2005.? _____

Brojem 1 označite tu državu na priloženoj geografskoj karti (**Prilog 2**).

Koliko iznosi taj apsolutni porast broja stanovnika? _____

Koje je ime regije Afrike kojoj pripada ta država? _____

2

b) Koja država ima najveći relativni udio svog teritorija unutar područja polusušne zone, a koja najmanji? Koliko iznose ti udjeli zaokruženo na cjelobrojne vrijednosti? *Upišite odgovore na odgovarajuće mjesto u priloženoj tablici.*

	Ime države	Udio (u %)
Najveći relativni udio		
Najmanji relativni udio		

1

c) Koliko iznosi gustoća naseljenosti Mauritanije, a koliko Senegala 2025.? *Odgovore upišite u tablicu na odgovarajuće mjesto i zaokružite na cijeli broj.*

2

d) Koja je država, uz Čad, udvostručila svoje stanovništvo u posljednjih 20 godina među navedenim državama u priloženoj tablici? _____

Brojem 2 označite tu državu na priloženoj geografskoj karti (**Prilog 2**).

Koliko iznosi relativna promjena broja stanovnika tih država zaokruženo na cjelobrojne vrijednosti?

1

e) Koliko iznosi BDP u najzapadnijoj državi polusušnoga pojasa označenoga na geografskoj karti (**slika 1**) u prvome zadatku? _____

Brojem 3 označite tu državu na priloženoj geografskoj karti (**Prilog 2**).

1

f) Upišite na priloženoj geografskoj karti (**Prilog 2**) ime države članice AES-a koja ima najvišu smrtnost dojenčadi na 1000 živorođenih.

--	--	--	--	--

3. Sljedeće zadatke riješite s pomoću priložene tablice koja sadržava klimatološke podatke odabrane meteorološke postaje u razdoblju od 1993. do 2022. Geografske koordinate te meteorološke postaje jesu 16° sjeverne geografske širine i 3° zapadne geografske dužine Afrike.

Mjesec	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Temperatura (°C)	21,9	24,6	28,9	32,4	35	35,1	32,8	31,0	31,9	31,4	27,2	22,9
Padaline (mm)	0,1	0,1	0,0	1,2	3,7	14,3	46,4	68,1	33,6	3,3	0,3	0,1

Izvor: <https://climatecharts.net/>

1	
---	--

a) Kružićem (●) i brojem 4 na priloženoj geografskoj karti (**Prilog 2**) označite geografski smještaj meteorološke postaje za koju su navedeni klimatološki podatci.

5	
---	--

b) Na milimetarskome papiru (**Prilog 3**) geometrijskim priborom nacrtajte klimatski dijagram meteorološke postaje za koju su priloženi klimatološki podatci, a prema pravilima grafičkih metoda. Ispod nacrtanoga klimatskoga dijagrama upišite odgovarajući potpis koji treba sadržavati ime države u kojoj se nalazi ta meteorološka postaja te vremensku odrednicu prikaza klimatoloških podataka.

1	
---	--

c) Koliko iznosi godišnja amplituda temperature zraka za meteorološku postaju za koju ste izradili klimatski dijagram? _____

1	
---	--

d) Koja je slovna oznaka klimatskoga razreda prema Köppenovoj klasifikaciji klime za meteorološku postaju za koju ste izradili klimatski dijagram, a koji je naziv tipa klime?

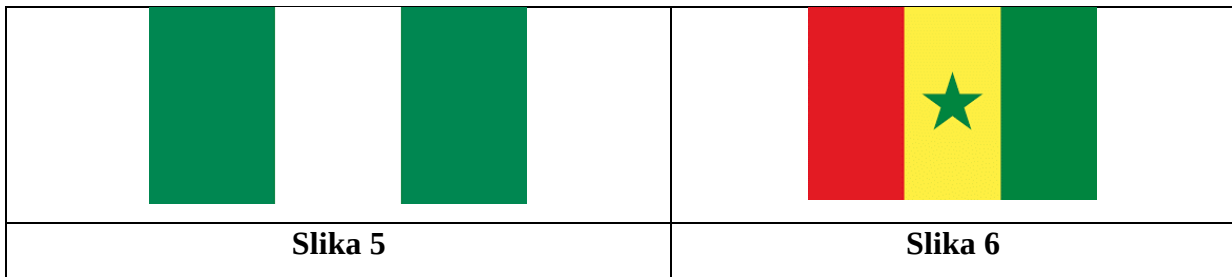
Klimatski razred: _____ **Naziv tipa klime:** _____

1	
---	--

e) Navedite glavni uzrok prevladavanja tipa klime za meteorološku postaju za koju ste izradili klimatski dijagram. _____

--	--	--	--	--

4. S pomoću **Priloga 1** i slika zastava odabranih država riješite sljedeće zadatke.

2	
---	--

a) U **Prilogu 2** na geografskoj karti **zeleno** obojite dvije države pripadnice ECOWAS-a čije površine dijelom pripadaju polusušnoj zoni prikazanoj na geografskoj karti (slika 1), čije su zastave prikazane na slikama označenim brojevima **5** i **6** te **crvenom** bojom obojite države AES-a.

1	
---	--

b) Koja je glavna strana svijeta u odnosu na najmnogoljudniju državu Afrike na kojoj se nalazi država AES-a s najvišom ukupnom stopom fertiliteta među državama čiji su demografski podatci prikazani u tablici priloženoj u 2. zadatku? _____

1	
---	--

c) S kojim državama izvan ECOWAS-a graniči najistočnija država AES-a? Upišite imena tih država na priloženu geografsku kartu (**Prilog 2**).

U POSLJEDNJEMU ZADATKU NAPIŠITE ZAKLJUČAK.

3	
---	--

5. Opišite dvije moguće posljedice za stanovništvo i jednu moguću posljedicu za gospodarstvo uskoga polusušnog pojasa Afrike prikazanoga na geografskoj karti u 1. zadatku s obzirom na klimatske promjene i političke nestabilnosti.

Za stanovništvo: _____

Za gospodarstvo: _____

Prilog 2

--	--	--	--	--

Prilog 3

Milimetarski papir (privitak)

--	--	--	--	--

Prilog 4

List za računanje

Prostor za računanje se ne boduje. Odgovore upišite na odgovarajuća mjesta u zadacima.